



QUIQUE GARCIA / EFE

La llarga cua de l'estel blau

JORDI
LLAVINA

“No necessito justificar-me per ser una de les poques supervivents [...]. Al final em va tocar un dels millors cavalls”. Llegim aquest paràgraf ja molt avançat el relat. I diu molt més del que, en aparença, hi ha quedat imprès. *Uns marrecs* és una autobiografia molt recomanable no tant pel valor literari —la prosa de Patti Smith és eficaç, periodística, però no va gaire més enllà— com pel testimoni que conté, per la història que s’hi recorda: la de la Nova York de finals dels seixanta i tota la dècada següent, animada per figu-

res de tant de relleu com Andy Warhol, Jimi Hendrix, Bob Dylan, Janis Joplin, Sam Shepard, Salvador Dalí, Allen Ginsberg, Tom Verlaine, Lou Reed o Susan Sontag, entre altres. Aquella ciutat on se sent “el flux de la història”, amb la Guerra del Vietnam de fons i l’eclosió de la cultura underground, entre altres afers de gran transcendència. Però, molt més que això, el llibre és la història d’amor entre el fotògraf Robert Mapplethorpe i l’autora. Comença i acaba amb la mort del primer, unes pàgines que es llegeixen amb un nus a la gola. En un moment determinat, quarantins tots dos —en Robert, malalt de sida; la Patti, casada amb Fred “Sonic” Smith, emba-



UNS MARRECS
PATTI SMITH
CLUB EDITOR
TRADUCCIÓ DE
MARTÍ SALES
322 PÀG. / 20,90 €

rassada de la seva filla Jesse—, llegim: “El carregava la mort a dins i jo la vida”.

El paràgraf citat dona compte, encara, d’un dels trets de la narració: el de la sinceritat, que en aquestes pàgines es va desplegant d’una manera no gens egotista. La primera persona no es permet cap excés. Conté prou l’emoció (i n’hi ha molta, en el relat!), registra tot allò que considera recordable, immortalitza aquest bell *amor suprem* (per parafrasejar —equivocament, esclar— el sentit del cèlebre títol de Coltrane). I tot, narrat amb un respecte escrupolós. Al capdavall, *Uns marrecs* és la materialització literària d’una promesa feta a l’amic agonitzant.

Un estel blau és el símbol d’aquesta fonda amistat que sobreviu al pas dels anys, quan tots dos ja han trobat altres parelles i la vida els ha distanciat (però no mai del tot): “Ningú no hi veu com nosaltres, Patti”.

Compromís amb la puresa

Abans del primer capítol, un breu pròleg explica la trucada fatal: “Jo dormia quan va morir [...]. Era el germà petit d’en Robert, l’Edward. Em va dir que li havia fet un últim petó de part meva, tal com m’havia promès [...]. En aquell moment Tosca començava la gran ària *Vissi d’arte. He viscut per l’amor, he viscut per l’art*. Vaig tancar els ulls i vaig agafar-me les mans. La providència havia dictat el meu comiat”. Amor, art. El vincle entre dos creadors que s’han conegut just quan començaven la seva activitat artística. L’arrel d’un estel blau que, en efecte, durà molta cua. Hi ha una certa actitud adàmica, i de compromís amb la puresa, en l’actitud de tots dos (més en la d’ella, que no va patir mai tant pels diners com ell). L’admiració de la Patti per Rimbaud (i per altres artistes *visionaris*) va en aquesta línia. “No hem tingut criatures”, es plany en Robert, al seu lliet de mort. “Les nostres criatures són les obres que hem fet”, respon ella.

El cant de la joventut, les pors, la desesperança, la lluita quotidiana per guanyar-se la vida, la dinàmica vida sexual, les obsessions, la mort... i la indefinida recerca d’un llenguatge propi (la Patti escriu poesia i dibuixa; en Robert fa *collages*, collarets, *freaks*...). “Jo li preguntava per què no feia les seves pròpies fotos”, anota la narradora, que sol estar sempre molt més preocupada pel seu *soulmate* que no pas per ella mateixa. I més endavant: “En Robert infonia als objectes, fossin artístics o quotidians, el seu impuls creatiu, la seva sagrada potència sexual”.

No he estat mai fan de la música de Patti Smith (amb qui, per cert, coincideixo en la passió pel cançoner de Tim Hardin). Però em trec el barret davant aquest llibre, una seua campanada. ♦♦

La poesia abstracta de John Ashbery

PERE
ANTONI
PONS

A *La paraula pintada* (1975), el seu polèmic assaig sobre art modern i contemporani, Tom Wolfe teoritzava que, així com l’art en el passat havia estat una qüestió de “veure per creure” —és a dir, de veure una obra, pensar-la, avaluar-la i, a la fi, decidir o creure si era bona o no, si tenia valor estètic i substància expressiva o no—, l’art en la modernitat havia passat a ser una qüestió de “creure per veure” —és a dir, de creure, per ideologia o propaganda o apriorismes estètics, que una obra té unes determinades qualitats i, només aleshores, reconèixer-les, veure-les.

Tot i que Wolfe era un crític d’art poc de fiar, perquè desqualificava amb un menyspreu irracional i reaccionari dos tipus d’art tan rics i fundacionals com van ser les prime-

res avantguardes europees i l’abstracció nord-americana de postguerra, la seva observació és boníssima perquè apunta a un tret estructural de la contemporaneïtat: la importància decisiva i distorsionadora de les marques en el món de la creació i la cultura.

Hermètic o gratuït?

El que van fer els avantguardistes plàstics amb l’art —això és, alliberar-lo de la figuració, de la realitat i, també i sobretot, de les lliçons de la tradició i de les lògiques de l’ofici i de la tècnica— ho havien fet anys abans Rimbaud, Lautréamont i Mallarmé, entre altres, amb la poesia. És per això que l’observació de Wolfe també pot ser aplicable a un cert tipus de poesia: la que treballa a partir del llegat de les avantguardes. La poesia de John Ashbery (Nova York, 1927–2017), per exemple, de qui ara Leonard Muntaner



UNA ONADA
JOHN ASHBERY
LEONARD
MUNTANER
TRADUCCIÓ
MÍRIAM CANO
PRÒLEG DE
MELCION MATEU
208 PÀG. / 20 €

Editor acaba de publicar *Una onada* (1984), en una bona traducció de Míriam Cano i amb un pròleg de Melcion Mateu.

Si li passa com a mi, el lector que llegeixi la quarantena de poemes que configuren *Una onada* —formalment diversos: hi ha des de proses fins a vers lliure, passant per poemes amb rima i mètrica meticuloses (en l’original) i formes tradicionals japoneses com el haibun i el haiku— sovint se sentirà perplex i desubicat. Són uns poemes que no tan sols no remetent a una realitat tangible, narrativa o intel·lectual concreta, sinó que fins i tot amaguen qui parla i sobre què, i que es despleguen sense seguir cap tipus de seqüència racionalment interpretable, mesclant registres, escenaris, plans temporals i veus. Davant d’això, el lector pot preguntar-se: és hermètic o és gratuït? Si els poemes no fossin de John Ashbery, considerat un dels grans

poetes nord-americans del segle XX, ¿faria l’esforç de comprendre’ls, de creure que hi ha res a comprendre?

En aquest sentit, la reflexió inicial era prou pertinent: Ashbery va escriure molt sobre art i la seva poesia sovint opera segons les dinàmiques i les inventives del surrealisme —tant plàstic com poètic—, de la pintura abstracta i del collage pop i postmodern. Així doncs, en què podem: ¿hermètic però brillant o bé gratuït i una presa de pèl? Una possible resposta ens la dona una frase del pintor Mark Rothko, que deia que “l’art modern no és la reproducció d’una experiència sinó que és una experiència”. El que compta, doncs, és que llegir Ashbery, impenetrable però també amb versos fulgurants —“Ens perdem en la vida, però la vida sap on som”—, és una experiència exigent, intensa i estimul·lant. Fins i tot quan desconcerta i desborda. ♦♦